

Fiskeriet ved Grønland - et guldæg?

Af cand.scient.oecon. Niels Vestergaard, Fiskeriøkonomisk Institut

Grønlands fiskeripolitik har været under stadig forandring siden 1984, hvor Hjemmestyret overtog området. Fiskeriøkonomisk Institut har i 1992-93 udført et projekt for Grønlands Hjemmestyre.

Baggrunden for projektet var, at Landsstyret over for Landstinget skulle fremkomme med en samlet analyse af det grønlandske fiskerierhverv. Formålet med projektet var dels ved hjælp af bioøkonomiske modeller at analysere virkninger af forskellige fiskeripolitiske tiltag på samfunds- og driftsøkonomien i forskellige grene af sektoren, dels at belyse mulige konsekvenser af aftalen om det europæiske samarbejdsområde (EØS-aftalen) med hensyn til mulighederne for at føre en selvstændig subsidiepolitik inden for fiskerierhvervet, samt vurdere mulighederne for havbrug og havopdræt.

Projektet er nu afsluttet med i alt 7 rapporter. Nærværende artikel vil forsøge at beskrive den gennemførte analyse af rejfiskeriet.

Grønlands afhængighed af fiskeri

Grønlands økonomi er dybt afhængig af fiskeriet. Den samlede indtjening i fiskerierhvervet afhænger i stor udstrækning af fiskeriet efter rejer. Således udgjorde eksportværdien af rejer i 1991 omkring 82% af den samlede grønlandske eksport af fiskeriprodukter og 78% af den samlede grønlandske eksport. De næstvigtigste arter er torsk og hellefisk. Mens torskefiskeriet i dag kun har betydning, når der er enkelte betydende årgange i torskebestanden (de seneste var 1984- og 1985-årgangene, som blev fisket i årene 1989-91), har fiskeriet efter hellefisk udviklet sig gennem de seneste 5-10 år til at være det vigtigste fiskeri i Nordvestgrønland. Værdien af hellefisk-eksporten var i 1991 ca. 117 mio. kr.

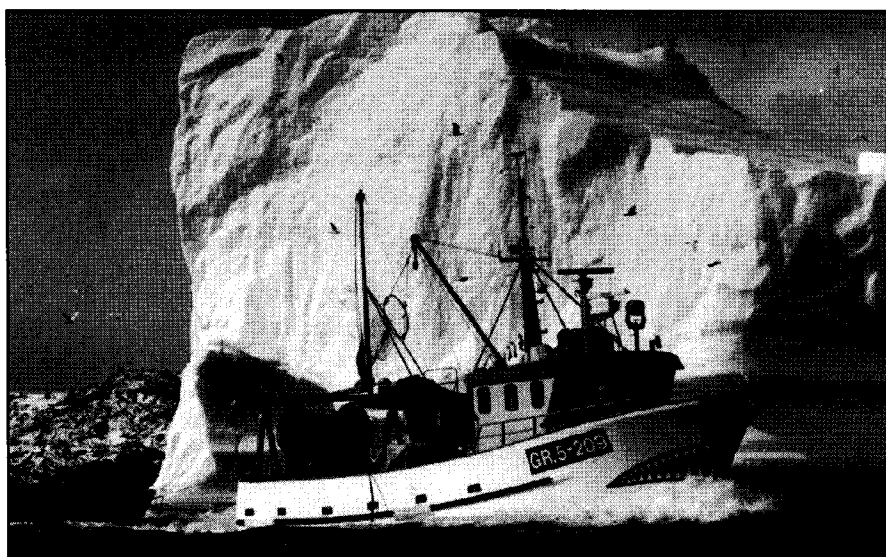
Fiskeripolitikken

Udviklingen i den grønlandske fiskeripolitik har siden hjemmestyrets overtagelse af området i 1984 været under stadig forandring. Populært sagt kan det siges, at politikken fra en total styring af det offentlige i dag indeholder en stor grad af markedsorientering. Denne forandring af fiskeripolitikken er sket på baggrund af en mislykket politik i årene 1984-88, hvor der blev investeret massivt i erhvervet både i fartøjer og forarbejdningsanlæg. Disse investeringer medførte generel overkapacitet i erhvervet, blandt andet fordi en del af investeringerne havde til hensigt at sprede indtægterne fra fiskeriet ved at give flere og flere adgang til fiskeriet. Resultatet blev, at driftsøkonomien i forskellige grene af erhvervet udviklede sig dårligt, ligesom ressourcen blev belastet hårdt. Markedsorienteringen

inden for fiskeriet består *ikke* i at etablere et frit marked, som under ganske bestemte forudsætninger sikrer at samfundets produktive ressourcer (kapital, arbejdskraft osv.) udnyttes mest effektivt, idet resultatet vil være fiskerikapacitet udover det optimale. Markedsorienteringen inden for fiskeriet består i at introducere reguleringsformer, som virker i overensstemmelse med de økonomiske incitamenter, og som dermed sikrer, at de produktive ressourcer anvendes mest effektivt.

Rejefiskeriet

De vigtigste rejefelter er i Davids Strædet mellem Canada og Grønland. De samlede udenskers fangster i Davids Strædet har siden midten af 70'erne udviklet sig fra knap 40.000 tons til 57.000 tons i 1991. Heraf fanger Grøn-



Rejefartøjet »Orla Nuk« af Arsuk.

Foto: Narsaq Foto

land ca. 50.000 tons. Hertil kommer indenskærs fangster på ca. 15.000 tons. Desuden er der rejefelter i Danmarks Strædet mellem Island og Grønland. Fangsterne har de seneste år været vigende fra ca. 8.000 tons i 1989 til ca. 3.000 tons i 1992. Mængdemæssigt er det ikke den store nedgang set i forhold til det samlede fiskeri, men værditabet er stort, idet rejerne ved Østgrønland er relativt store og som følge heraf opnår en højere kilopris.

Den udenskærs rejeflåde består af trawlere, som producerer færdigvarer ombord (enkeltfrosne hele rejer). De er dog forpligtet til at lande en vis mængde rejer til rejefabrikkerne, der producerer kogte, pillede rejer. De mindste trawlere, som er mindst egnede til produktion ombord, lander op til 70% af fangsten. Den indenskærs rejeflåde kaldes kutterflåden og består af ca. 130 fartøjer mindre end 79 Brt. Kutterflåden lander hele fangsten fersk (iset) til rejefabrikkerne.

Som allerede antydtes produceres

rejerne til flere forskellige produkter. Trawlerne producerer råfrosne rejer, som hovedsageligt eksporteres til det Japanske marked, eller kogte rejer, som eksporteres til det europæiske marked. Hertil kommer den kendte kogte og pillede reje, som produceres på fabrikkerne. Priserne varierer fra 100 kr. pr. kg. på store, råfrosne rejer til 20 kr. på mindre, søkogte rejer, mens kogte og pillede rejer opnår priser fra 40-60 kr. kiloet, hvilket omregnet til kr. pr. kg. råvarer svarer til 14-20 kr. Disse prisforskelle er en medvirkende årsag til, at trawlerne udkaster de små rejer. Trawlerne forsøger på den måde at øge værdien af deres tildelte kvote. Omfanget af udkastet er for 1991 og 1992 opgjort til ca. 20%. Konsekvenserne af udkastet er, at de fremtidige fangstmuligheder reduceres.

Den biologiske rådgivning har for 1992 og 1993 anbefalet en nedgang i TAC'en (total tilladte fangstmængde) fra 50.000 tons til 40.000 tons, dels på baggrund af nedgang af fangst per

fiskeriindsats af store rejer, og dels fordi den næste betydende årgang i rejebestanden er 1989 årgangen, som først ventes at indgå i det kommercielle fiskeri midt i 90'erne.

En biøkonomisk analyse af fangst- og fiskeriindsats-oplysninger for de seneste år kombineret med beregninger af omkostningerne i fiskeriet viser, at den økonomisk optimale fiskeriindsats højst er 60% i forhold til 1991-niveauet. Fangsten i 1991 lå 20-35% over det økonomiske optimale.

Hvor produktiv eller værdifuld ressourcen er, kan ressourcerenten give et billede af. Ressourcerenten kan betragtes som det afkast, som kan tilskrives ressourcen. For 1991 kan ressourcerenten beregnes til 332 mio. kr., mens ved økonomisk optimal fiskeriindsats kunne den øges til 454 mio. kr., hvilket svarer til, at den investerede kapital kunne tilbagebetales på under 2 år. For Grønlands vedkommende svarer tabet i ressourcerente (122 mio. kr.) til 2-3 skatteprocenter!!